

Verstaat jij wat er staat?

Ik zou uw Filippus willen zijn vandaag en iets uitleggen van de Schrift. Ik zou de bijbel zo willen laten spreken dat we het de moeite waard vinden om er in te blijven lezen. Ik zou willen dat het Woord dat er van den beginne al was, dat Woord dat mens werd, dat Woord dat 'ruimte schept en wijd nieuw land', dat dát Woord, die woorden ons vasthouden en begeleiden. Want laten we wel wezen, hoe heerlijk vinden we de zomerdiensten toch altijd weer wanneer we vernemen over al dat andere mooie dat er buiten de Schrift ook bestaat. Poëzie, literatuur, cabaret, schilderijen bekijken, andere heilige teksten laten klinken: er is zoveel meer dan de christelijke bijbel alleen. Veel teksten uit de bijbel zijn bovendien niet zomaar te begrijpen en ook niet zomaar mooi en tot de verbeelding sprekend. Waarom doen we eigenlijk zo moeilijk iedere week? We volgen hier zelfs niet zomaar het kerkelijk leesrooster, maar maken eigen series van lezingen waardoor we meer thematisch kunnen werken of een bijbelboek langer achter elkaar kunnen lezen. Kennelijk vinden we hier ook dat de Schrift enige hulptechnieken behoeft om toch nog tot betekenis te komen. Filippus boft maar, met zo'n Heilige Geest die hem, zonder verdere studie, ingeeft wat de betekenis is van de bijbelpassage die de Ethiopische eunuch leest. Ik zou uw Filippus wel willen zijn vandaag, ik zou, ik zou, en ik weet tegelijkertijd ook wel dat het niet van mij afhangt en uiteindelijk toch het Woord is dat moet gaan spreken.

Twee mensen spelen de hoofdrol. De een is Filippus en die moet opstaan. Daar begint het al. Wie vaker in de Schriften leest, hoort dat hier iemand opstaat. Dat is niet opstaan, je benen strekken en je lijf rechte, maar uit een voorbije, oude situatie opstaan, naar het nieuwe leven toe gaan. Opstaan is een betekenis vinden in het bestaan en daarom op weg gaan. Ergens naar toe getrokken worden. De andere hoofdrolspeler is een Ethiopiër die de wet en de profeten ontdekt heeft. En dan wil hij weer terug naar Jeruzalem, om er met nieuwe ogen naar te kijken. Afdalen uit Jeruzalem en opgaan naar die heilige stad. Die beweging, dat onderweg zijn en door de woestijn gaan, dat IS eigenlijk de hele Schrift. Twee mensen, twee of eigenlijk drie simpele woorden als opstaan en afdalen en opgaan, en we weten dat dit een archetypisch verhaal voor de bijbel is, en dus over het hele leven gaat. Over het verlangen om niet vastgeklonken te zitten, maar te weten van de zin van het bestaan, van de richting die we kunnen gaan.

En dan vraagt Filippus 'begrijpt u eigenlijk wel wat u leest?' Nee, zeggen wij allemaal. Want het is toch ook wel taaie kost, ver van ons bed. Jesaya, dat is rond 700 voor Christus. Wat moet je ermee? Nee, zegt ook de eunuch. En wat hij dan weten wil is over wie dit verhaal nu eigenlijk gaat. Over een schaap, of over een wrede actie ooit ergens? Of....., is het over iemand die net als hij, onvruchtbaar gemaakt als hij als eunuch is, door het nageslacht niet gekend wordt. Zijn er dan mensen die zijn als ik? Staat dat in een boek? Dat het leven pijn kan doen, kaal voelt zonder kinderen, hoe groot de rijkdom als schatbewaarder van de koningin van Ethiopië ook is. Is mijn verlangen ergens gekend? Dát vraagt de Ethiopier.

En dan begint Filippus op de plaats waar het reisboek van de Ethiopiër open lag. Bij de profeet Jesaya hoofdstuk 53 Het verhaal over de dienstknecht, over de figuur van die ene mens die lijden moet, en die door de kritische overgave waarmee hij of zij dat doet, het lijden van alle andere mensen in zich opneemt en optilt. De figuur van de dienstknecht is een aanklacht en een troost tegelijkertijd. Daarover vertelt Filippus, en u begrijpt dat hij Jezus ter berde brengt. Als voorbeeld van een dienstknecht, een lam dat onschuldig wordt geofferd maar die dat zo laat gebeuren dat het boven hemzelf uit verwijst naar alle mensen in verhouding tot hun Schepper. Ik hou enorm van het beeld, de figuur van de dienstknecht. Het ontroert me deze deze figuur. De gedachte dat in één mens alle pijn en verdriet gezien kan worden, gestalte krijgt en pijnlijk confronterend ons niet laat vergeten dat het Koninkrijk Gods nog lang niet af is.

Als ik afgelopen jaar iets ben gaan begrijpen dan is het toch wel de rol van het IK in de Schrift, in de psalmen in het bijzonder, en daarmee iets van de betekenis van Jezus. Het was een inzicht. Het was de beweging van een dode letter naar een sprekend woord toen ik tijdens het leerhuis van Niek Schuman over de psalmen via Augustinus opeens verstond hoe die Ik-figuur in de psalmen tiert en klaagt en huilt uit onmacht en pijn en dat wij ook in die IK-figuur kunnen schuilen. Zoals de dienstknecht ons omvat. Niet dat ik dat niet wist, of nooit eerder had gehoord, maar opeens kreeg het nieuwe betekenis. Mijn oren gingen open.

Willem Barnard noemt dit opstanding. Hij schrijft: "in de windsels van de Schrift ligt Hij die het Woord is begraven, tot de 'opstanding' gebeurt en het Pasen wordt voor de lezer. Wij zouden dan ook dat cruciale zinnetje: 'verstaat gij wat er staat?' mogen veranderen in: 'is voor u opgestaan wat er staat?'.

Daarom eindigt het verhaal met de doop van de Ethiopiër. Die is daar onderweg ondergedompeld geraakt in een verhaal van herkenning en uitzicht dat gevierd en bezegeld mocht worden. Net zoals na dit hoofdstuk de bekering van Paulus staat genoteerd, als donderslag bij heldere hemel. Ook zo'n inzicht. Dat kan je bij allerlei teksten overkomen dat je iets verstaat van de wereld en het leven. Maar de Schrift van de Wet van Mozes, via de psalmen en profeten door de evangelies heen naar de nieuwe hemel en de nieuwe aarde heeft daarin een volstrekt eigen verhaal te vertellen. Niet in hapklare brokken, niet in sms-taal of met eigentijds engels jargon. Maar als een woord om behoedzaam te proeven, om met je mee te dragen tot het tot verstaan komt. En dan kun je er wonen.

Gelezen: Handelingen 8,26-39

Mirjam Wolthuis